

ներ, գնացել ծովափերը, կղեմնետան նաւահան-
գիւտան եւ գիմարեցեղ պիտեղ զՄարիամ, Մեծին
Աստուծոյ, Յիսուսի Մայրը, ժողովուրդն ալ
շփոթեալ, զարմացած թափուեցաւ ծովափերէն, ուր
Ս. Այսր քարոզեց իրենց Աւետարանի փարպա-
տաթիւքն, եւ բազմաթիւ հրաշքեր գործելէն եւ
ժողովրդեան մէջ քրիստոնէութիւնը հիմնելէն
վերջը օրհնեց նոյն տեղը ջրամ կերպով, եւ աշա-
կիտներէն մէկը հոն թողնելէն վերջը հեռացաւ:
Այս այս տեղոյ վրայ եւ հիմնուեալ, կ'ստան, նշա-
նաւոր առաւական վանքը Աթոս, որ նոյն իսկ Ռե-
լիքի գաղափարութեան մէջ ալ ունեցաւ իր յօ-
գուածները եւ լաւ ծանօթ եւ քաղաքական աշ-
խարհին:

Աթոս, ինչպէս կ'երեւայ, որ Աթոս լեւան կը-
նաւորները չեն մտցոյց, եւ Ս. Աստուածածնայ
կողմէն Աւետարանի քարոզութիւնը լսելու բախ-
տի թէեւ իրոք իրենց բնական լեւծ ու շրջական
աթմոսֆերայէ եւ, բայց իսկական այս բախտին՝ կ'ած
վիճակի համաձայն՝ Առաքելական իրաւունքը սենթ
յուշատու: Այս հանգամանակ իրեն կ'որոշուի,
երբ Ռուսական կաթողիկոսութիւնը Առաքելայ լեւ-
նականներու հետ իր երկարատեւ պատերազմները
յաջողութեամբ վերջացուցած էր, 1860ին հիմնեց
ընկերութիւն մ'որս. նպատակն էր պրօպեղան-
տիստիկ (որթոդոքս) քրիստոնէութիւնը տարածել Առ-
աքելայ մէջ, — Աթոս լեւան առաւական Պանտե-
լիզմի վանքը յօժարակամ յանձն առաւ միարան-
քարոզչներ ուղարկել այս նպատակի համար: Այս
առաջարկութեան յոժ տուին մէկ կողմէն Ա. Պալլոյ
գեղանկ կոմս Իգնատիւիկ եւ միւս կողմէն Առաքել-
այի փոխարքայ մեծ իշխան Միքայէլ, եւ այս կեր-
պով հիմնուեցաւ 1875ին կիսավարչիկ Միքայէլայի
մէջ, Սեւ ծովու եղերքի վրայ, Սիւսիում քաղաքին
մօտ՝ Նոթ-Աթոս կամ

յանձնարարքեր է իրեն թղթակից արտասահմանեան մի քաղաքի :

Վանահայրը զիս շատ սիրով ընդունեց . իր ընդունարարն պարզ բայց ճաշակով զարգարուած սենեակ մ'էր՝ վանքի մէջ լուսագոյնն անշուշտ :

Վանահայրը՝ Լայր Հերոն (ΓΕΡΟΝ) ուղիտակ մտաբերով, նի՛հար եւ երկօքն ճառակ պատկառելի ծերունի մ'էր՝ Ձի ծառայող իրեն մօտիկ, եւ մնեց կեա ժամի շափ տանակցութիւն մ'ունեցանք, որ բնականաբար վանքի վերաբերեալ եր ամորշուպեալ : Իր բացատրութիւններէն երեւայ որ Նաբ-Աթոփ վանքը կարծես շափ հարուստ չէր :

«Մի՛ կարծեք թէ մնեց մեծ նիւթական շառուածներն այստեղ եկող բազմաթիւ աւխտաւորներէն : Կու գա՛ն՝ օրերով, շարաթնորով կ'ուտեն, կ'ը խմեն, վանքի հիւրանոցի մէջ կ'ապրին, եւ ապա Յ կամ Ֆ բուրձի տալով կ'ը հեռանան : Ար արտաճին երբեմն տղամարդիկ ալ, որ իրենց այցելութեանց ժամանակն այստեղ կ'ը հիւանդանան եւ վանքը զերեւել կ'ը հոգեղ նիւթ : Իսկ ուրիշներ մինչեւ անշուշտ ստակ չեն ունենար ծառ դառնալու, եւ վանքի հարկաւորուած կ'ը լինի իր հաշուով զերեւել ծառ ծափելու :»

«Դուք կարծե՛մ՝ Պետերբուրգ եկեղեցի ունիք, որ առատ կ'աւանդուի իր բերք մեր վանքին : — Այո, եւ շնորհիւ Պետերբուրգի եկեղեցեւ օժանդակութեան է, որ մնեց մեր գրամական պէտքերը կ'ը հոգանայ : Մեր վանականներն այստեղ բոլորն ալ անտեսական գործերով կ'ը պարապին : Ըստ իրենց կարողութեան եւ ընդունակութեան՝ ոմանք երկրագործ են, ոմանք պարտիզան, ոմանք դարբին, երկաւորարար, գերանի, խոյակար, անասնապահ, ծառայող եւ այլն : Եւ այս կերպով մնեց մեր ոյժերով կ'ը ջանանք մշակել մեր հողերն ու կալուածները :»

մար, մինչև 2 ժամուկան ծանապարհ գիւղ մ'ուր պիտի երթայի նայն գիշեր բարեկամօր տունը։ Առանց որմէ բաժնուելու վերջ գնացի վանքի միակ առումը առած եւ զարգացած ձեռքերի կրօնարքի՝ Է. Խնկովկենտիոսի քով, որու սենեակին իրեն թէ ննջարանի, թէ բնաշնարանի, թէ աշխատութեան խցի եւ թէ միանշանային սեղանատան առջ կը ծառայէր, վանքի Է. Խնկովկենտիոս բացառութիւն կը կազմէր, եւ իբրեւ առանձին շնորհ իրեն զատ եւ վերջ ինչ աւելի անդադար կերակուր կը տրուէր։

Է. Խնկովկենտիոսի սենեակին կից էր վանքի մասնաշարքաւան ու թանգարանի՝ միեւնոյն սենեակի մէջ տեղադրուած եւ աղքատ աճէն փերպով։ Լազիւ 2000 հատոր գիրք կար, բոլորն ալ եկեղեցական բովանդակութեամբ. բաց ի քանի մի թագմանութիւններէ անդէ. եւ գիրք, բոլորն ալ առասեռէն էին։ Իսկ թանգարանի բաժնի մէջ կային քանի մի կտոր երկաթեղէն Տիւր զործիքներու (մեծաւ մասամբ սլաքներու եւ նետերու) կտորներ, որոնք գտնուած են վանքի շրջակայքը։ Չանողան արականարութեանց հատակօրաններ յաւանական եւ վրացիի կեղեցական լեզուով, նոյնպէս Տիւր յաւանական դրամներ, որոնց մէջ ուղադրութեան արժանին էր միայն Սեդեքանդի Մակեդոնացւոյ մի զուտ արծաթ գրառն, որու վրայ գեւ. անապարտ կը կարդացուէր *Αλεξανδρος αντισερ*։ Այս յաւանական յիշատակները մնացորդ են Անտիպիայի (Նիկիտիոս) նախկին յաւանական զարդանախութեան, որու տեղւոյն վրայ կառուցուած է այժմեան Նովո-Սֆորի։

Է. Խնկովկենտիոս իր 78 տարեան հասակին մէջ կը խորանալի զարդի գրականութեամբ, աճի 8 ինքնուրոյն շարադրութիւն, որոնց մէջ կարեւորն է գրքիկ մի՝ *Древнее Русское знаменное пние* վերնադրով օսի կը խօսի առաջնական Տիւր երգեցողութեան վրայ. այս մ